

*Христина ГОЛЯН,
Оксана ГЕВКО
(Дрогобич, Україна)*

**ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ**

Важливість сформованості у дітей дошкільного віку елементарних математичних уявлень зумовлюється шестирічним вступом дитини до школи, де необхідно не тільки мати початковий рівень ознайомлення із числами, математичними діями, геометричними фігурами тощо, а й швидко та логічно засвоювати великий обсяг інформації, адаптуватися до комп'ютеризації, яка швидкими темпами входить у шкільне життя, починаючи від початкових класів. Тому необхідно інтенсифікувати увесь навчально-виховний процес закладів дошкільної освіти, а у зв'язку із цим залучати батьків дошкільників до раннього розкриття дітям ролі та значення математики у житті людини, допомагати не тільки в умовах дошкілля, а й у домашніх умовах дізнаватися про значення цифр при лічбі предметів, продовжувати та закріплювати навички дітей дошкільного віку при підрахунках, складати та допомагати у розв'язуванні простих задач та математичних завдань. Питання формування елементарних математичних уявлень було розглянуто в працях Л. Зімакової, Л. Березовської, О. Гевко, О. Нікітіної, Н. Побірченко, К. Щербакової.

Головною метою виховання дошкільників у закладі дошкільної освіти є навчання їх уміння сприймати й осмислювати інформацію, здійснювати логічні умовисновки, орієнтуватися у врегулюванні різних ситуацій, які виникають у повсякденному житті, орієнтуватися у просторі та часі, доводити власні судження та твердження, приймати раціональні,

правильні рішення, ситуаціями, що є математично спрямованими і з якими дошкільники зустрічаються при навчанні, вихованні, дозвіллі, в побуті.

У формуванні елементарних математичних уявлень основною віхою є ознайомлення дітей із молодшого дошкільного віку із поняттями «величина», «розмір», «геометричні форми», розвиток у них просторової уяви, із елементарними відчуттями часу та його відліку. Важливо у молодшому дошкільному віці дотримуватися принципу свідомості, наступності та доцільності введення певних математичних понять. Адже конкретизація початкових уявлень та усвідомлення їх значення, можливостей використання у власному повсякденному житті допомагає молодшим дошкільникам абстрагуватися, здійснювати у пізнанневих процесах логічні операції і математичні дії, чітко усвідомлювати цю, здійснювану ними, діяльність.

Найважливішим елементом математичного самовдосконалення дітей молодшого дошкільного віку є вміння спочатку прикладанням, накладанням визначати величину різноманітних іграшок, кубиків, пірамідок, потім, за допомогою окоміру навчатися співвідносити розмір навколишніх об'єктів. Порівнюючи розміри різних предметів у власній практичній діяльності, дошкільник усвідомлює співвідношення між множинами та числами, зокрема, встановлюючи між ними взаємнооднозначну відповідність рівності та нерівності множин та чисел, порівнює, яке число є більшим, а яке є меншим тощо. Елементарні уявлення молодшого дошкільника про величину об'єктів базуються на розмірковуванні та засвоєнні відношень «довше – коротше», «більший предмет – менший предмет», «ширша смужка – вужча смужка». Також у цьому віці дитина усвідомлює приховані у множинах, рівнопотужності та різнопотужності множин різноманітні математичні знаки та залежності, а звідси – дізнається про число, кількісну та порядкову лічбу від елементів певних множин аж до усвідомлення конкретного числа.

Формування елементарних математичних уявлень у дітей молодшого дошкільного віку включає розвиток у них понять про кількість і лічбу, які доцільно розпочинати із включенням у заняття порівняння дочислових кількісних відношень, зокрема, встановлення рівності або нерівності поданих предметів, порівнюючи їх за величинами (довжина, висота, товщина). Наступним етапом у кількісно-рівнісних відношеннях є групування предметів за певними ознаками та встановлення рівності або нерівності утворених множин за кількістю елементів цих множин (груп).

При такому методичному розчленуванні математичного інформаційного матеріалу для дітей молодшого дошкільного віку стає зрозумілим, звідки беруться різноманітні математичні відношення та поняття «більше», «рівні», «менше», «однакові». Використання такого попереднього етапу перед введенням молодшим дошкільникам поняття «лічба», дозволяє дітям наглядно ознайомитися та практично дізнатися про число, його склад, навчитися рахувати у межах десяти. Зрозумівши поняття «склад числа», молодший дошкільник чітко розумітиме і відношення між послідовними числами, знатиме, як утворюється наступне число із попереднього, називатиме «сусідів числа», усвідомлюватиме із яких одиниць складається те чи те число, або з якої суми двох чисел складається конкретне число.

До педагогічних умов також належить: доброзичливість та тактовність педагогів щодо поетапного й індивідуального сприймання молодшими дошкільниками математичної інформації; адекватне оцінювання їхніх математичних дій вихователями та підтримка у невизначеності, невдачах чи невпевненості; спільний аналіз допущених помилок; стимулювання дошкільників до самостійних дій та висловлювання власних думок та тверджень; використання в освітньому процесі цікавих завдань, народної математики, питань з цікавинками, головоломок, лабіринтів, загадок, математичних лічилок, віршів, попарних

картинок із відмінностями для порівняння, малюнків та схем математичної спрямованості; поглиблення і диференціація індивідуальної роботи з кожною дитиною; застосування дидактичних ігор, конструювання.

При виборі методів для розвитку елементарних математичних уявлень у дітей молодшого дошкільного віку ми рекомендували вихователям враховувати мету, завдання навчання, зміст знань, що формуються на цьому етапі, вікові та індивідуальні особливості дітей, а також підбирати необхідні дидактичні засоби. Важливо також у формуванні елементарних математичних уявлень у молодших дошкільників педагогам враховувати конкретні умови, у яких працює вихователь, індивідуальний підхід до кожної дитини, темпи сприймання та розуміння математичної інформації, а також вибір і адаптація, відповідно до цього, конкретних методів та засобів, які використовуватимуться у навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти.

Шляхами формування елементарних математичних уявлень у дітей молодшого дошкільного віку є:

- ускладнення математичних завдань, у тому числі й розвиток окоміру, введення до навчально-виховного процесу молодших дошкільників порівнянь;
- введення еталонів, мірок, умовних мірок; введення вправ у встановленні транзитивності відношення;
- розвиток просторової уяви;
- удосконалення в освітньому процесі практичного досвіду молодших дошкільників із встановлення взаємооднозначної відповідності між елементами різних множин;
- ознайомлення із елементарними операціями над множинами;
- використання завдань на вимірювання, змінюючи довжину, товщину, ширину або висоту предметів (на прикладі використання кубиків, пірамідок, іграшок, вказуючи, що ця зміна розмірів не залежить від зміни кольору предметів);

- включення виконання різноманітних завдань, які трапляються у життєвих умовах, побуті щодо зміни розмірів предметів під час виконання трудових доручень, залучення до різних видів діяльності (ліплення із пластиліну, снігу, піску; виготовлення аплікацій; конструювання із різних видів конструкторів, кубиків, брусків);
- прослідковування зміни величини предметів у професійній діяльності дорослих;
- для удосконалення сприймання молодшими дошкільниками елементарної математичної інформації усі дії вихователя та дошкільників супроводжувати зрозумілими для цього віку дітей словами, називати обстежувані ознаки величини;
- усвідомлене використання молодшими дошкільниками слів *довжина, висота, ширина, товщина*;
- показування та розкриття дітям способів порівнювання об'єктів та предметів: спосіб додавання один до одного та накладання одного предмета на інший;
- впровадження у навчально-виховний процес ігрових ситуацій з математичним змістом, дидактичних ігор.

Таким чином, формування елементарних математичних уявлень у дітей молодшого дошкільного віку передбачає накопичення певних елементарних математичних знань і умінь та одержання елементарного математичного досвіду й оперування цими знаннями; організацію розумового розвитку дитини молодшого дошкільного віку, формування базових елементарних математичних знань та умінь для подальшого застосування засвоєної математичної інформації у середній і старшій групах закладу дошкільної освіти, а також для усвідомленого застосування цих знань і досвіду у процесі власної у різних галузях власної життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гевко О., Возняк О. Формування логіко-математичних уявлень дітей дошкільного віку як основа алгоритмічного мислення молодшого школяра. *Виховання дітей та молоді: теорія і практика* : зб. наук. пр. / за ред. Орести Карпенко. Дрогобич : РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2020. С. 31–37.

2. Гевко О.І., Слюсар В.Т. Формування математичних понять як основи логічного мислення у дітей дошкільного віку. *Концепт науки XXI: стратегії, методи та наукові інструменти* : матеріали II Міжнародної студентської наукової конференції, м. Черкаси, 21 жовтня, 2022 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа», 2022. С. 273–275.

3. Комплекс практичних матеріалів «Вивчаємо математику». Молодший дошкільний вік. Харків : Вид-во «Ранок», 2014. 176 с.

4. Щербакова К.Й. Теорія і методика математичного розвитку. Київ : Європейський Університет, 2005. 261 с.

Віолета ГОРОДИСЬКА
(Дрогобич, Україна)

СУТНІСНЕ ЗНАЧЕННЯ ПІСКОВОЇ ТЕРАПІЇ ЯК ОЗДОРОВЧОЇ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНИХ ЗДО

Організовуючи життєдіяльність дітей у закладі дошкільної освіти, вихователь має турбуватися про створення оптимальних умов для збереження їхнього психічного здоров'я. У цьому контексті ефективним видається застосування піскової терапії як однієї з успішних педагогічних новітніх технологій, що набуває сьогодні все більшого поширення.

Питання використання піскової терапії, її виховного та навчального потенціалу, висвітлено в наукових роботах вітчизняних дослідників Г. Галайдіна, Т. Грабенко, Т. Зінкевич-Євстигнеєвої, М. Кисельової, Н. Сакович та ін. У дисертаціях І. Малишевської, Т. Мірошніченко, О. Федій у виразно окремій частині застосування «педагогічної